

ROLA I ZADANIA STRAŻY GRANICZNEJ W OCHRONIE GRANICY PAŃSTWOWEJ

THE ROLE AND TASKS OF THE BORDER GUARD IN PROTECTING THE STATE BORDER

WERONIKA PARCZEWSKA

Military University of Technology, (Poland)

e-mail: w.parczevska@wp.pl

ORCID: 0009-0005-8768-4736

EMILIA KURZYK

Military University of Technology, (Poland)

e-mail: e.kurzyk@wp.pl

ORCID: 0009-0001-1048-2272

ABSTRACT: *The Border Guard has important role in protecting the state border, especially during war conflict in Ukraine. European but also global media are putting more attention on Polish east border – as well as all armies around the world. The Border Guard conducts his tasks in state border areas all the time using own resources. Nowadays Border Guard officers perform statutory border protection tasks together with Polish Armed Forces. The Border Guard performs its tasks in cross border spots and on „green border”. The purpose of the article is to indicate Border Guard requirements and problems in state border protecting process. My own literature observations and analysis allowed me to draw recommendations that may be useful in the state border control and protection process. The Border Guard role is extremely important during state border protection during war conflict in Ukraine. The Armed Forces of the Republic of Poland and the Border Guard are obliged to properly secure and prevent the state border due to national regulations. Nowadays there is a huge threat by border crimes, especially in the eastern part of our country. Because of that there is required to maintain proper protect the state border against military threats, but also against border crime threats as smuggling and illegal migration. Violating airspace by unauthorized means is also very dangerous. This type of incidents is occurring more and more often, as evidenced by many reports from the Border Guard. So there also should by action taken to stop this illegal practice, which may significantly disrupt Poland's security.*

KEY WORDS: *security, Border Guard, state border, Schengen Area*

WPROWADZENIE

Straż Graniczna to formacja, która realizuje swoje zadania zarówno w głębi kraju, na lotniskach, w portach morskich, jak i w bezpośredniej ochronie granicy państwowej. Funkcjonariusze Straży Granicznej są specjalistami w zakresie odpraw granicznych, wykonując czynności takie jak kontrola paszportów, dokumentów podróży oraz zezwoleń na pobyt cudzoziemców. Podczas odpraw paszportowych na przejściach granicznych funkcjonariusze Straży Granicznej ściśle współpracują z Krajową Administracją Skarbową. Obecnie bezpośrednia ochrona granicy państwowej jest realizowana wspólnie z żołnierzami Sił Zbrojnych RP. Choć zadania są podzielone, widoczna jest współpraca obu służb w ramach wspólnych patroli. Do tej pory żołnierze Sił Zbrojnych RP nie mieli doświadczenia w ochronie granicy państwowej, z uwagi na odmienny charakter ich zadań. Straż Graniczna natomiast posiada bogate doświadczenie w zakresie kontroli granicznych oraz obsługi systemów teleinformatycznych. Znajomość terenu i społeczności pogranicza pozwala na skuteczną realizację zadań służbowych. Ukształtowanie terenu odgrywa istotną rolę w prowadzeniu działań granicznych, zmuszając funkcjonariuszy do podejmowania kluczowych decyzji, które mogą wpłynąć na dalszy przebieg postępowań. Doświadczenie w pracy z cudzoziemcami, w tym pochodzącymi z państw podwyższonego ryzyka, jest niezmiernie ważne ze względu na różnice kulturowe i pochodzenie przybyszów.

Jak opisuje P. Borek, Straż Graniczna, będąc formacją policyjną oraz migracyjną, odgrywa kluczową rolę w szeroko pojętej walce z terroryzmem. Zapobieganie terroryzmowi wymaga systematycznego stosowania wszelkich dostępnych środków w ramach państwa demokratycznego. Straż Graniczna dysponuje zmodernizowaną strukturą oraz nowoczesnym wyposażeniem, a funkcjonariusze nieustannie rozwijają współpracę z kluczowymi organami, służbami i instytucjami w kraju (Borek, 2011, p. 217-227). Należy kontynuować działania w zakresie zarządzania migracjami legalnymi i nielegalnymi, wzmacniając obszary, które będą chronić polską granicę przed napływem nielegalnych migrantów (Dubowski, Piekutowska, 2011, p. 156-157). Nielegalna migracja bez wątpienia zwiększa ryzyko wystąpienia zjawisk o charakterze terrorystycznym, dlatego konieczne jest podejmowanie działań minimalizujących tego typu zagrożenia.

W obliczu trwającego konfliktu zbrojnego na Ukrainie należy zwiększyć intensywność wspólnych patroli Straży Granicznej oraz Sił Zbrojnych RP. Konieczne jest dalsze rozwijanie programów szkoleniowych oraz współpracy międzynarodowej, zarówno w ramach Aparatu Pełnomocnika Granicznego, jak i poprzez oficerów łącznikowych. Efektywna współpraca ze stroną ukraińską umożliwia adekwatne reagowanie w sytuacjach zagrożenia. Przestępczość graniczna występuje szczególnie często na granicy polsko-ukraińskiej. Istotnym aspektem jest współpraca z Komendą Główną Policji, m.in. poprzez jednostki takie jak Biuro Międzynarodowej Współpracy Policji. Warto pamiętać, że większość systemów teleinformatycznych używanych przez Straż Graniczną jest zintegrowana z systemami policyjnymi, w tym również z systemami międzynarodowymi, takimi jak System Informacyjny Schengen, który jest wspólny dla wszystkich państw członkowskich strefy Schengen. Tego rodzaju systemy zapewniają bezpieczeństwo w całej Europie oraz w obrębie strefy Schengen.

CHARAKTERYSTYKA I ZADANIA STRAŻY GRANICZNEJ

Straż Graniczna jest formacją bezpośrednio odpowiedzialną za bezpieczeństwo granic państwa oraz Unii Europejskiej (Dolot, 2012, p. 83). Zgodnie z ustawą o Straży Granicznej z dnia 12 października 1990 roku (Dz. U. z 2023 poz. 1080, 1088, 1489, 1723, 1860, 2608) jest to formacja umundurowana i uzbrojona, przeznaczona do ochrony granicy państwowej, kontroli ruchu granicznego oraz zapobiegania i przeciwdziałania nielegalnej migracji. Do podstawowych zadań Straży Granicznej należy: ochrona granicy państwowej na lądzie i morzu; organizowanie i dokonywanie kontroli ruchu granicznego oraz zapobieganie i przeciwdziałanie nielegalnej migracji. Jak przedstawia A. Warmiński, Komendant Główny Straży Granicznej jest centralnym organem administracji rządowej właściwym w sprawach ochrony granicy państwowej i kontroli i ruchu granicznego. Komendant Główny Straży Granicznej wykonuje zadania przy pomocy podległego mu urzędu – Komendy Głównej Straży Granicznej. Ponadto Komendant Główny Straży Granicznej określa zakres zadań i terytorialny zasięg działania terenowych organów Straży Granicznej oraz organizację komend, strażnic, granicznych placówek kontrolnych i dywizjonów (Warmiński, 2010). Intensywność i zakres działań Straży Granicznej jest

dostosowywany do aktualizowanej oceny zagrożenia. Funkcjonariusze SG mają prawo dokonywania kontroli osobistej, a także przeglądania zawartości bagaży, sprawdzania ładunków w portach i na dworcach oraz w środkach komunikacji lotniczej, drogowej, kolejowej i wodnej w celu wykluczenia możliwości popełnienia przestępstw lub wykroczeń¹. Jak przedstawia A. Chomacki, realizacja zadań wykonywanych przez Straż Graniczną wymaga współpracy z wieloma organizacjami, instytucjami, organami administracji centralnej oraz samorządami. Wśród tych organów i służb państwowych można wyróżnić m.in. Policję, Żandarmerię Wojskową oraz inne podmioty (Chomacki, 2012). W ostatnim czasie Siły Zbrojne RP stały się główną formacją mundurową, z którą Straż Graniczna efektywnie współpracuje. Jak podają źródła internetowe, Komendant Główny Straży Granicznej wielokrotnie zwracał się do Ministerstwa Obrony Narodowej o zwiększenie liczby żołnierzy w rejonie granicy polsko-białoruskiej. Tego rodzaju działania były głównie wynikiem masowej fali nielegalnych migrantów oraz licznych sytuacji niebezpiecznych, które występowały w rejonie granicy państwowej. Do dnia dzisiejszego w rejonie granicy polsko-białoruskiej stacjonują żołnierze Wojskowego Zgrupowania Zadaniowego (WZZ) Podlasie². Żołnierze wykonują szereg zadań wynikających z pełnienia służby oraz wspierają Straż Graniczną w ochronie granicy państwowej.

Zgodnie z ustawą z dnia 12 października 1990 r. o ochronie granicy państwowej (Dz. U. z 2022 poz. 295, z 2023 r. poz. 1114, 1489) minister właściwy do spraw wewnętrznych odpowiada za ochronę granicy państwowej na lądzie i na morzu oraz kontrolę ruchu granicznego, w zakresie określonym w odrębnych przepisach. Minister Obrony Narodowej odpowiada za ochronę granicy państwowej w przestrzeni powietrznej Rzeczypospolitej Polskiej. Zadania ministra właściwego do spraw wewnętrznych wykonuje Komendant Główny Straży Granicznej, natomiast zadania Ministra Obrony Narodowej w zakresie ochrony przestrzeni powietrznej realizuje Dowódca Operacyjny Rodzajów Sił Zbrojnych, wspierany przez Dyżurnego Dowódcy Obrony Powietrznej. Zgodnie z ustawą za ochronę granicy państwowej odpowiadają dwa ministerstwa, które

¹ <https://www.gov.pl/web/mswia/straz-graniczna>, [dostęp 18.02.2024].

² <https://www.strazgraniczna.pl/pl/aktualnosci/12657,Przedluzenie-kontroli-granicznych-na-granicy-ze-Slowacja.html>, [dostęp: 18.02.2024].

muszą ze sobą współpracować. Wyraźny zapis wynikający z ustawy określa, że za ochronę przestrzeni powietrznej odpowiedzialne są jednostki Sił Zbrojnych. Niestety, rzeczywistość pokazuje, że dochodzi do częstych przypadków nielegalnego przekroczenia przestrzeni powietrznej, głównie przez bezzałogowe statki powietrzne (BSP), potocznie zwane dronami. Istnieje realne ryzyko coraz częstszych naruszeń granicy państwowej przez obiekty latające, szczególnie na niskich wysokościach. Strefa nadgraniczna stanowi dogodne miejsce do popełniania przestępstw granicznych, głównie nielegalnego przemytu papierosów do Polski drogą powietrzną, co dodatkowo zwiększa to zagrożenie.

Można również zaobserwować zjawisko przywracania kontroli granicznych na zewnętrznych granicach, m.in. na granicy ze Słowacją. Jak podaje Komenda Główna Straży Granicznej, tymczasowe kontrole graniczne na granicy polsko-słowackiej zostają przedłużone do 2 marca 2024 roku. Kontrole będą w dalszym ciągu prowadzone wyłącznie na kierunku wjazdowym do Polski, a osoby oraz pojazdy przekraczające granicę polsko-słowacką będą poddawane kontroli na podstawie analizy ryzyka. Celem wprowadzenia tych kontroli granicznych jest przeciwdziałanie nielegalnej migracji na szlaku bałkańskim. Tego rodzaju działania mogą świadczyć o dużej liczbie nielegalnych migrantów, którzy przekroczyli granicę zarówno do Polski, jak i do Słowacji.

Przywrócenie kontroli granicznych wiąże się z weryfikacją dokumentów uprawniających do przekroczenia granicy państwowej, w tym sprawdzeń w systemach teleinformatycznych. Po przystąpieniu Polski do Strefy Schengen obserwujemy zjawisko otwartości granic wewnętrznych, jednak w obliczu trwającego konfliktu zbrojnego na Ukrainie warto rozważyć całkowite przywrócenie lub wzmocnienie kontroli paszportowej.

ZWALCZENIE PRZESTĘPCZOŚCI GRANICZNEJ

Straż Graniczna jest formacją, która corocznie dokonuje bardzo dużej liczby odpraw granicznych. Ze statystyk Komendy Głównej Straży Granicznej (<https://www.strazgraniczna.pl/pl/granica/statystyki-sg/2206,Statystyki-SG.html>) wynika, że w 2023 roku przeprowadzono 42 796 174 odpraw granicznych na obu kierunkach (w 2022 roku było to 37 341 789), co oznacza wzrost o 15%. Warto zauważyć, że odprawiono 585 448 obywateli Rosji (w 2022 roku – 369 204),

co stanowi wzrost o blisko 60% w zakresie ruchu osobowego. Ze względu na obywatelstwo największą grupę odprawianych cudzoziemców (obywateli państw trzecich) w 2023 roku stanowili obywatele Ukrainy (9 517 772), Białorusi (1 272 637) oraz Wielkiej Brytanii (927 259). Wśród obywateli Unii Europejskiej/ Europejskiego Obszaru Gospodarczego największą grupę stanowili obywatele Niemiec (221 654), Irlandii (145 502) oraz Czech (101 171). Znaczną liczbę odprawianych stanowili również obywatele Rumunii, Litwy, Bułgarii oraz Francji. Jak wynika z powyższych danych, skala odpraw jest bardzo duża, a Polska, jako kraj tranzytowy, stanowi w większości przypadków jedynie trasę przejazdu cudzoziemców do krajów docelowych.

Warto jednak zauważyć, że duża liczba obywateli Białorusi wjeżdża do Polski, co może stanowić potencjalne zagrożenie. Nie zawsze znany jest dokładny cel podróży, deklaracja złożona na granicy ani faktyczne zamiary cudzoziemców. W 2023 roku Straż Graniczna odmówiła wjazdu obywatelom Białorusi 2 425 razy, a w 2022 roku – 2 623 razy. Jest to znaczna liczba, która może świadczyć o „figurowaniu” w bazach danych Straży Granicznej lub wynikać z innych okoliczności ujawnionych w trakcie odprawy. Jak pisze S. Janczewska, od 1990 roku, w obliczu wojen i konfliktów wewnętrznych zagrożona ludność cywilna szuka schronienia na terenie innych państw. Autorka wskazuje, że liczba migrantów stale wzrasta, co potwierdzają statystyki różnych organizacji i instytucji. Niekontrolowana migracja może stanowić zagrożenie dla lokalnych społeczności (Janczewska, 2016).

W związku z tak dużą skalą odpraw granicznych należy dokładnie identyfikować i analizować profile cudzoziemców, którzy chcą wjechać na terytorium strefy Schengen. Funkcjonariusze Straży Granicznej stanowią swoistą barierę ochronną, której zadaniem jest szybka identyfikacja potencjalnych zagrożeń. Należy również pamiętać, że oprócz legalnych odpraw, występuje także znaczące zjawisko nielegalnej migracji na tzw. zielonej granicy. Próby nielegalnego przekroczenia granicy mają miejsce zarówno na odcinkach lądowych, jak i rzecznych. Zdarzają się również sytuacje, w których cudzoziemcy próbują ominąć kontrole graniczne, na przykład ukrywając się w bagażnikach pojazdów, naczepach lub innych skrytkach konstrukcyjnych środków transportu.

Autorki artykułu przeanalizowały również przypadki przekroczeń granicy przez bezzałogowe statki powietrzne na podstawie informacji dostępnych na stronach internetowych Straży Granicznej. Jednym z przykładów jest zdarzenie z lipca 2021 r., kiedy funkcjonariusze Nadbużańskiego Oddziału Straży Granicznej z placówki w Woli Uhruskiej, podczas działań związanych z ochroną granicy państwowej, zauważyli drona przemieszczającego się z kierunku wschodniego. Dzięki urządzeniom obserwacyjnym funkcjonariusze Straży Granicznej monitorowali trasę jego lotu. Okazało się, że bezzałogowy statek powietrzny miał podwieszone pakunki, które zostały zrzucone w pobliżu granicy. Po wykonaniu zrzutu dron opuścił terytorium Polski (Sienicki, 2021, NOSG). Kolejny przypadek miał miejsce w Bieszczadzkim Oddziale Straży Granicznej, gdzie patrol z Korczowej zatrzymał mężczyznę, który pakował do samochodu nielegalne papierosy w pobliżu granicy. Jak ustalono, akcyzę przemycano wcześniej z Ukrainy za pomocą drona. Funkcjonariusze, obserwując teren przy użyciu kamer termowizyjnych, zauważyli przelatującego z Ukrainy do Polski drona, który po dokonaniu zrzutu ładunku powrócił na Ukrainę (<https://bieszczadzki.strazgraniczna.pl>). Podobnych zdarzeń jest wiele i są regularnie przedstawiane w komunikatach Straży Granicznej. Przykładem jest również sytuacja z Podlaskiego Oddziału Straży Granicznej, gdzie funkcjonariusze udaremnili przemyt nielegalnych wyrobów tytoniowych przy użyciu drona, zabezpieczając 2 tysiące paczek nielegalnych papierosów i zatrzymując trzy osoby. Bezzałogowy statek powietrzny zrzucił ładunek w odległości 900 metrów od granicy, po czym zawrócił na Białoruś (Zdanowicz, 2021, POSG).

Jak widać, na polskich granicach z Białorusią i Ukrainą często dochodzi do tego rodzaju procederów przestępczych, które są niebezpieczne również dla mieszkańców miejscowości przygranicznych. Drony mogą uszkodzić posesje lub stanowić zagrożenie dla zdrowia. Drony o większym udźwigu zazwyczaj ważą ponad 5 kg i rozwijają prędkości przekraczające 40 km/h, co jest szczególnie niebezpieczne w przypadku utraty nad nimi kontroli. Niektóre drony ulegają awariom, rozbijając się o drzewa lub budynki, podczas gdy inne wracają na terytorium państwa, z którego wystartowały. W większości przypadków są to drony własnej produkcji, specjalnie skonstruowane do przemycania papierosów, znane jako „drony przemycnicze.”

Ujawnienia dronów wykorzystywanych do przemytu zdarzają się też po stronie ukraińskiej. Jak podaje źródło internetowe, Państwowa Służba Graniczna Ukrainy wykryła drona przeznaczonego do przemytu towarów akcyzowych w pobliżu przejścia granicznego w Krakowcu. Rozbity dron wyposażony był w zaczepy umożliwiające mocowanie niewielkich przedmiotów i ich przenoszenie na krótkie dystanse. Ze względu na ograniczony udźwig prawdopodobnie transportował kartony z papierosami (<http://www.polukr.net>). Straż Graniczna oraz Siły Zbrojne RP również wykorzystują bezałogowe statki powietrzne do monitoringu granicy państwowej. Jednakże grupy przestępcze zajmujące się handlem nielegalnymi towarami z przemytu również sięgają po te nowoczesne technologie.

Granica państwowa jest obszarem szczególnym, ponieważ wyznacza terytorium państwa i stanowi barierę ochronną. Sama ochrona granicy państwowej składa się z wielu elementów, które są często zakłócanie przez działalność grup przestępczych. We wschodniej Polsce handel wymienny cieszy się dużym zainteresowaniem wśród lokalnych mieszkańców, a łatwa możliwość zarobku i bliskość granicy sprzyjają zagrożeniom. Często dochodzi do nielegalnych przekroczeń granicy RP przez osoby trudniące się przemytem papierosów. W związku z tym szczególną uwagę należy zwrócić na odcinki granicy zagrożone przestępczością oraz kontynuować skuteczny monitoring.

Jak trafnie zauważa G. Sobolewski (2010, p. 9-11), współczesny świat mierzy się z zagrożeniami wynikającymi z napięć i niestabilności w poszczególnych państwach. Może to być związane z terroryzmem międzynarodowym, rozprzestrzenianiem broni masowego rażenia oraz nieprzewidywalną polityką autorytarnych reżimów. Polska, podobnie jak inne państwa wspólnoty euroatlantyckiej, jest bezpośrednio narażona na to niebezpieczeństwo.

Zagrożenia występujące na granicy państwowej stanowią obecnie poważne wyzwanie dla państwa oraz dla jego służb i instytucji. Choć zagrożenia militarne są szczególnie niebezpieczne, nie można zapominać o innych formach ryzyka, które w związku z trwającym konfliktem zbrojnym na Ukrainie mogą się ujawnić także w Polsce. Kwestie bezpieczeństwa w Polsce są obecnie szeroko omawiane na arenie międzynarodowej. W sytuacji zagrożenia istotne jest posiadanie wspólnego planu obronnego, w który zaangażowane są państwa członkowskie

NATO. W ramach wspólnoty europejskiej Polska powinna nadal rozwijać swoje systemy obronne i wzmacniać ochronę granic zewnętrznych.

Polska, uczestnicząc w różnorodnych porozumieniach, paktach i traktatach międzynarodowych, powinna być świadoma potrzeby zapewnienia tzw. fundamentu bezpieczeństwa. Ścisła współpraca wojskowa, modernizacja sprzętu wojskowego oraz dobre stosunki dyplomatyczne, szczególnie z USA, stanowią istotne czynniki wspierające bezpieczeństwo narodowe. W interesie europejskim jest zapewnienie skutecznej ochrony granic zewnętrznych, często określanych w literaturze jako „wspólna granica Unii Europejskiej”. Ustawowe zadania Straży Granicznej mają kluczowe znaczenie dla zapewnienia bezpieczeństwa nie tylko Polski, ale także całej Europy. Funkcjonariusze Straży Granicznej zapobiegają przemytowi ludzi oraz przedmiotów, które mogłyby stanowić realne zagrożenie dla obywateli RP oraz innych państw Unii Europejskiej i Strefy Schengen.

ZAKOŃCZENIE

Powyższe rozważania przedstawiają jedynie fragment zagadnienia dotyczącego roli i zadań Straży Granicznej, które są zależne od skali zagrożeń, zwłaszcza na granicach zewnętrznych. Jak słusznie zauważają P. Gawroński, D. Hryszkiewicz oraz J. Truchan, istotne miejsce w systemie bezpieczeństwa wewnętrznego państwa zajmują służby podległe ministrowi właściwemu ds. wewnętrznych. Każda z instytucji, realizując przypisane jej przez ustawodawcę zadania, osiąga strategiczne cele, które stanowią wskaźniki bezpieczeństwa (Gawroński, Hryszkiewicz, Truchan, 2015, p. 33–34). Swoboda przepływu osób, towarów, usług i kapitału między państwami sygnatariuszami układu z Schengen stanowi bezsprzecznie jeden z największych sukcesów Wspólnoty (Dolot, 2012, p. 83). W celu rozpoznania działalności przestępczej i jej skutecznego zwalczania Straż Graniczna jest zobligowana do stosowania ofensywnych metod operacyjnych i technik operacyjnych (Tuszyński, 2010).

Aktualnym problemem jest przekraczanie powietrznej granicy państwowej przez obiekty latające, co szczególnie często występuje we wschodniej Polsce. Jak wynika z komunikatu Dowództwa Operacyjnego Sił Zbrojnych z grudnia 2023, niezidentyfikowany obiekt powietrzny nadleciał od strony granicy

z Ukrainą i był śledzony przez system obrony powietrznej, aż do momentu zaniku sygnału w okolicach Zamościa. Tego rodzaju incydenty, szczególnie w obliczu trwającego konfliktu zbrojnego na Ukrainie, stanowią poważne zagrożenie. W przeciwdziałaniu tego typu incydentom kluczowa jest skuteczna obserwacja prowadzona przez Straż Graniczną oraz sprawny przepływ informacji do Sił Powietrznych RP. Loty dronów, odbywające się często na wysokości poniżej 100 m, są trudne do wykrycia, a bliskość granicy państwowej i odcinki rzeczne mogą prowadzić do złudzeń optycznych, które utrudniają ocenę przekroczenia granicy. Bezzałogowe statki powietrzne, wieże obserwacyjne oraz mobilne patrole Straży Granicznej powinny być w pełni zintegrowane z systemem Sił Zbrojnych, a obrazy z głowic obserwacyjnych BSP regularnie analizowane. Straż Graniczna wykazuje profesjonalne podejście do ochrony granicy państwowej, czego dowodzi liczba skutecznie wykrytych incydentów.

Ostatnie wydarzenia, takie jak pandemia COVID-19, również pokazały istotną rolę służb i instytucji państwowych, w tym Straży Granicznej. Pandemia wywołała duże zmiany w procedurach odpraw granicznych. Jak opisuje R. Socha, w związku z zagrożeniem koronawirusem, od 15 marca do 13 czerwca 2020 r. tymczasowo przywrócono kontrolę na polskich granicach wewnętrznych z Republiką Czeską, Republiką Słowacką, Republiką Litewską i Republiką Federalną Niemiec. Podczas pandemii odprawy graniczne połączone z kontrolą sanitarną były prowadzone nieprzerwanie przez całą dobę, a granicę można było przekraczać wyłącznie w wyznaczonych miejscach. Działania Straży Granicznej miały na celu ograniczenie rozprzestrzeniania się choroby (Socha, 2020).

J. Truchan przedstawia granicę polsko-ukraińską jako zewnętrzną granicę UE i Strefy Schengen, wymagającą szczególnej ochrony oraz intensywnej współpracy transgranicznej stacjonujących tam służb. Polska, położona na szlaku prowadzącym z Azji do Europy Zachodniej, stanowi strategiczny punkt, a ukształtowanie terenu granicy stawia przed służbami zajmującymi się problematyką nielegalnej migracji dodatkowe wyzwania (Truchan, 2016). Przedstawione statystyki przekroczeń granicy unaoczniają skalę ryzyka zjawiska nielegalnej migracji. Zjawisko to nasila zagrożenia związane z przestępczością graniczną, co jasno wynika z liczby incydentów i zdarzeń rejestrowanych na tej granicy. Jak już wcześniej wspomniano, wszystkie służby mundurowe wnoszą istotną wartość do wspierania Straży Granicznej w skutecznej ochronie granicy

państwowej. W kontekście aktualnych działań Sił Zbrojnych RP na rzecz ochrony granic nie można zapominać o wsparciu funkcjonariuszy Policji, ABW, SKW oraz innych służb, którzy nieustannie realizują zadania mające na celu zapewnienie bezpieczeństwa obywatelom.

Z pewnością zasadne jest zwiększanie liczby patroli i intensyfikowanie działań prowadzonych przez poszczególne służby w rejonach przygranicznych. Obecność dużej liczby cudzoziemców w Polsce może budzić niepokój wśród mieszkańców, co podkreśla konieczność skierowania patroli do obszarów o dużym zagęszczeniu osób z krajów trzecich. Choć zdecydowana większość tych osób nie ma złych zamiarów i często szuka możliwości legalnego zatrudnienia, nie można wykluczyć, że pewna ich liczba może angażować się w nielegalne procedury związane z migracją, przemytem czy fałszowaniem dokumentów.

Od lat Straż Graniczna wykazuje profesjonalizm i skuteczność zarówno w działaniach granicznych, jak i na terenie kraju. Funkcjonariusze SG wykonują szeroki wachlarz zadań służbowych, obejmujących ochronę granicy państwowej, kontrolę paszportową, konfiskatę towarów akcyzowych czy zatrzymanie pojazdów. SG korzysta z systemów teleinformatycznych zgodnych z systemami policyjnymi, co potwierdza, że jest to formacja o charakterze policyjnym, z wieloletnim doświadczeniem granicznym, obejmującym pracę z cudzoziemcami oraz realizację działań operacyjnych, dochodzeniowych i kontrolnych. Kadra kierownicza Straży Granicznej posiadająca doświadczenie zdobyte we współpracy z Ukrainą i Białorusią dysponuje znaczną wiedzą na temat specyfiki działania służb tych państw. To pozwala polskim służbom dostosować formy pełnienia służby na granicy. Obecnie Straż Graniczna powinna przekazywać swoje doświadczenia żołnierzom Sił Zbrojnych RP, którzy w przyszłości będą realizować zadania związane z bezpośrednią ochroną granicy państwowej.

BIBLIOGRAPHY:

- Borek P., 2011. Straż Graniczna – konfrontacja z terroryzmem, m.in. w świetle mistrzostw UEFA EURO 2012, w: M. Zdanowicz, D. Lutyński (red), Przyjazna granica – rok do Euro 2012, Zakład Poligraficzno Usługowo – Handlowy J. Skrajnowski, Biskupiec

- Chomacki A., 2012. Straż Graniczna jako element systemu bezpieczeństwa państwa, *Obronność – Zeszyty Naukowe Wydziału Zarządzania i Dowodzenia AON nr 3*, 20-32, Warszawa.
- Dolot M., 2012. Rola granicy polsko – niemieckiej w systemie bezpieczeństwa państw strefy Schengen, *Biuletyn nr 1-2/2012*, Centralny Ośrodek Szkolenia Straży Granicznej, Koszalin.
- Dubowski T., Piekutowska A., 2011. Partnerstwo na rzecz mobilności a migracje legalne i nielegalne do Unii Europejskiej, w: M. Zdanowicz, D. Lutyński (red), *Przyjazna granica – rok do Euro 2012*, Zakład Poligraficzno Usługowo – Handlowy J. Skrajnowski, Biskupiec.
- Gawroński P., Hryszkiewicz D., Truchan J., 2015. System szkolenia w Policji i Straży Granicznej. Funkcja złożona i rzeczywista, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Policji, Szczytno.
- Janczewska S., 2016. Migracja jako zagrożenie dla dóbr kultury, w: R. Wróblewski, H. Wyrębek (red), *Determinanty bezpieczeństwa militarnego*, Uniwersytet Przyrodniczo – Humanistyczny, Siedlce.
- Sobolewski G., 2010. Bezpieczeństwo Polski z perspektywy członkostwa w UE i NATO, w: A. Konopka (red), *Bezpieczeństwo publiczne a ochrona granicy państwowej*, Wyższa Szkoła Administracji Publicznej, Białystok.
- Socha R., 2020. Prawne aspekty ochrony granicy państwowej RP w warunkach pandemii, *Zeszyty Naukowe SGSP nr 75/3/2020*, 173-188, Warszawa.
- Truchan J.R., 2016. Wybrane obszary współdziałania Policji i Straży Granicznej w ochronie granicy Polski -zewnętrznej granicy Unii Europejskiej, Wyższa Szkoła Policji, Szczytno.
- Tuszyński K., 2010. Posługa duszpasterska wśród funkcjonariuszy i pracowników Straży Granicznej, *Biuletyn nr 4/2010*, Centralny Ośrodek Szkolenia Straży Granicznej, Koszalin.
- Warmiński A., 2010. Zadania i organizacja Straży Granicznej, *Wiedza Obronna*, nr 1, 66-81, Towarzystwo Wiedzy Obronnej, Warszawa.
- Ustawa z dnia 12 października 1990 r. o ochronie granicy państwowej (Dz. U. z 2022 poz. 295, z 2023 r. poz. 1114, 1489).
- Ustawa o Straży Granicznej z dnia 12 października 1990 roku (Dz. U. z 2023 poz. 1080, 1088, 1489, 1723, 1860, 2608).
- Sienicki D., 2021. Nielegalna dostawa z powietrza przejęta przez Straż Graniczną.
<https://www.nadbuzanski.strazgraniczna.pl/nos/aktualnosci/42249,Nielegalna-dostawa-z-powietrza-przejeta-przez-Straz-Graniczna.html>,
[dostęp: 18.02.2024].

Papierosy przemycane dronem,

<https://bieszczadzki.strazgraniczna.pl/bie/aktualnosci/35113,Papierosy-przemycane-dronem.html>, [dostęp: 18.02.2024].

<https://www.strazgraniczna.pl/pl/granica/statystyki-sg/2206,Statystyki-SG.html>, [dostęp: 20.02.2024].

Zdanowicz K., 2021. Papierosy przemycane dronem, <https://www.podlaski.strazgraniczna.pl/pod/aktualnosci/41837,Papierosy-przemycane-dronem.html>, [dostęp: 21.02.2024].

<http://www.polukr.net/blog/2016/03/panstwowa-sluzba-graniczna-ukrainy-ujawnila-rozbitego-drona-sluzacego-do-przemytu-papierosow/>, [dostęp: 21.02.2024].